

Roman van Moriaen

Roman van Moriaen

Auteur onbekend, ca. 1275

Geschreven door Elissa Wuyts

In de *Roman van Moriaen* ontmoeten Walewein en Lanceloet een zwarte ridder. Hij heet Moriaen en is een uniek personage in de middeleeuwse ridderliteratuur. Zijn ervaringen bieden ook vandaag nog heel wat stof tot hervertelling.

Het verhaal van Moriaen

Wanneer Walewein en Lanceloet, twee ridders van de Ronde Tafel, op zoek zijn naar Percevael, lopen ze op een dag een ridder tegen het lijf. Zijn naam is Moriaen, en afgezien van zijn tanden is hij volledig zwart. Moriaen is agressief en lokt een gevecht uit met Lanceloet, maar na een stevige vechtpartij waarin hij het onderspit delft, vertelt hij aan Walewein en Lanceloet zijn tragische levensverhaal.

Toen Moriaens moeder net zwanger was, vertrok zijn vader Aglovael op queeste. Hij beloofde om terug te komen en met haar te trouwen, maar liet daarna niets meer van zich horen en daardoor groeide Moriaen op zonder vader. Erger nog, vanwege deze schande werden alle rijkdommen van hem en zijn moeder afgenomen. Moriaen wil zichzelf en zijn moeder in ere herstellen, en is daarom op zoek naar zijn vader.

Walewein en Lanceloet zijn diep geraakt door het verhaal van Moriaen. Ze nodigen hem uit om samen op zoek te gaan naar Aglovael én Perchevael, die immers broers van elkaar zijn. Na een tijdje komen de drie kompanen aan bij een kruispunt, waar ze beslissen ieder een andere weg in te slaan. Moriaen gaat richting de kust waar hij het water wil oversteken, maar de schippers daar zijn doodsbang voor de zwarte ridder en vluchten wanneer ze hem zien. Moriaen keert terug naar het kruispunt om zijn vrienden terug te vinden en kan op dat moment Walewein redden uit een benarde situatie. Zowel Lanceloet als Walewein hebben onderweg al een ongelooflijk avontuur beleefd. Ondertussen komen de ridders ook Waleweins broer Gariët tegen, die Moriaen helpt om een schipper te foppen zodat ze het water kunnen oversteken. Aan de overkant vinden ze als bij wonder Percevael en, jawel, Moriaens vader Aglovael.

Na de hereniging komt er een noodkreet uit het rijk van koning Artur. De koning van Ierland heeft Artur gevangen genomen en bedreigt nu ook koningin Guinevere in het kasteel van Camelot. Na een heftige strijd slagen de ridders erin om de koning van Ierland te verslaan en Artur te bevrijden. Nu de vrede is hersteld, gaat Moriaen samen met zijn vader, Lanceloet en Walewein naar zijn thuisland. Aglovael trouwt daar met Moriaens moeder en de familie wordt in ere hersteld. Na een huwelijksfeest van zeven dagen keren Lanceloet en Walewein terug naar het hof van koning Artur, terwijl Moriaen in Moriane achterblijft.

Een uniek personage

Moriaen is een uniek personage binnen de Middelnederlandse [ridderliteratuur](#), en het is meteen duidelijk waarom. In dit verhaal wordt de verschijning van Moriaen als volgt omschreven (vs. 423-427):

Sijn hoeft, lichame ende hande
Was al sward, sonder sine tande.
Ende wapine ende scilt, sekerlijc,
Was al enen Moer gelijk,
Ende alse sward alse een raven.

Zijn hoofd, lichaam en handen
waren helemaal zwart, behalve zijn tanden.
Ook zijn wapenuitrusting en schild, het is zeker waar,
waren zo zwart als een Moor,
zo zwart als een raaf.

Moriaen is misschien niet het enige zwarte personage uit de middeleeuwse literatuur, dit is wel de allereerste middeleeuwse roman met een zwarte ridder in de hoofdrol. En misschien nog verrassender: racisme is geen belangrijk thema in het verhaal. Lanceloet en Walewein nemen Moriaen op voet van gelijkheid mee op hun zoektocht, en ook koning Artur verwelkomt hem zonder vooroordelen aan zijn hof.

Van echt racisme is in de middeleeuwen nog geen sprake. Men kende zelfs nog geen woord voor 'ras'. En toch loopt het voor de zwarte ridder niet allemaal van een leien dakje. Moriaen krijgt wel degelijk te maken met vooroordelen omwille van zijn huidskleur. Etniciteit was dan misschien geen reden om iemand te discrimineren tijdens de middeleeuwen, iemands geloof was dat zeker wel. En de kleur zwart werd geassocieerd met de duivel. Het gevolg hiervan zien we wanneer Moriaen aankomt bij de kust en geen enkele schipper hem durft over te zetten (vs. 2410-2421):

Doen si Moriane sagen,
Die sinen helm hadde af gedaen,

Hine mochte horen no verstaen
Noch tale noch wedertale.
Si vervarden hen altemale
Om dat hi was sward ende groet.
Elc stac ter zeeward sinen boet
Ende ruemden die marine;
Want Moriaen was in scine
Als hi uter hellen ware comen.
Si waenden den duvel hebben vernomen,
Diese wilde daer verleden.

Toen ze Moriaen zagen
die zijn helm had afgedaan
vernam of hoorde hij
geen enkel argument of tegenargument:
ze waren allemaal bang
omdat hij zwart en groot was.
Elke schipper wendde zijn boot naar de zee,
weg van het strand,
want Moriaen zag eruit
alsof hij uit de hel kwam.
Ze dachten de duivel te hebben gezien
Die hen daar probeerde te verleiden.

Zelfs Walewein maakt zich even schuldig aan vooroordelen zodra Moriaen voor het eerst ten tonele verschijnt (vs. 480-483):

Nochtan waende Walewein bet
Dat ware die duvel dan een man
Daer si waren comen an,
Maer dat hine horde nomen Gode.

Toch meende Walewein
dat degene op wie ze waren gestoten,
meer op een duivel leek dan op een mens
ware het niet dat hij hem God hoorde aanroepen.

Omdat Moriaen een christen blijkt te zijn en bovendien de zoon is van een ridder van de Ronde Tafel, kan hij rekenen op steun van Walewein en Lanceloet. Dat hij zwart is wordt enkel aan het begin van het verhaal vermeld. Zodra Moriaen zijn plaats heeft verworven is dat niet langer relevant.

Een internationaal vermaarde tekst

Wie de *Roman van Moriaen* heeft geschreven is niet bekend. De tekst is anoniem overgeleverd als onderdeel van de omvangrijke *Lancelotcompilatie* waarin bijvoorbeeld ook het verhaal van [Lanceloet en het hert met de witte voet](#) is verwerkt. Daarnaast is er ook nog een fragment van een ander handschrift bewaard gebleven. Het valt niet uit te sluiten dat het verhaal over Moriaen uit het Frans werd vertaald, zoals veel andere ridderverhalen waaronder ook de [Ferguut](#), maar doorgaans wordt aangenomen dat de *Roman van Moriaen* een oorspronkelijk Middelnederlands verhaal is, zoals de [Roman van Walewein](#) van Penninc en Pieter Vostaert.

De *Roman van Moriaen* is een boeiend ridderverhaal met veel kenmerken van de typische Arturliteratuur. De roman zit propvol avontuur, bevat typische personages zoals een bedreigde jonkvrouw, een draak en een kluzenaar, en er ligt een sterke focus op het belang van [hoofsheid](#) en de waarden die de ridders van de Ronde Tafel uitdragen. Het verhaal is bovendien uniek vanwege het zwarte hoofdpersonage. En toch heeft de roman in het Nederlandse taalgebied nooit veel aandacht gekregen, buiten een klein kringetje van geleerden.

De relatieve onbekendheid van Moriaen in ons taalgebied contrasteert sterk met zijn nog altijd groeiende roem in het buitenland. Aan het begin van de twintigste eeuw vertaalde Jessie Weston, een Britse specialiste op het vlak van Arturliteratuur, de Middelnederlandse roman in het Engels. Daarmee legde zij de basis voor een ruime verspreiding van het verhaal. De zwarte ridder Sir Morien dook op in in videogames en comicreeksen. De succesvolle Amerikaanse schrijfster Tracy Deonn publiceerde in 2020 de young adult-roman *Legendborn* waarin het hoofdpersonage, de zwarte studente Bree Matthews, zowaar een afstammeling blijkt te zijn van koning Artur. In het boek wordt expliciet verwezen naar de zwarte ridder Moriaen, zoon van Agloval en een Moorse prinses. In het najaar van 2023 verschijnt in de Verenigde Staten bovendien een door Ebony Glenn geïllustreerd prentenboek getiteld *Sir Morien. The Legend of a Knight of the Round Table*, met tekst door Kaliis Smith en de bekende fantasy-schrijver Holly Black.

Een andere interessante bewerking van de *Moriaen* verscheen in 2016. Het gaat om *The Red and Yellow Nothing* door de Brits-Jamaicaanse dichter Jay Bernard. Deze dichtbundel wordt gepresenteerd als een prequel van de *Roman van Moriaen*, waarin de ridder op zoek gaat naar zijn vader, maar vooral ook een persoonlijke ontdekkingstocht onderneemt naar zijn ware identiteit. Jay Bernard, die zelf een zwarte huidskleur heeft en zich identificeert als non-binair, heeft het personage van Moriaen omgevormd tot een verrassend boegbeeld van identiteitsfluiditeit in een moderne wereld.

Podcast Klara: *Walewein* van Penninc en Pieter Vostaert

De literaire canon 2, met Mike Kestemont. In deze podcast worden een aantal middeleeuwse ridderverhalen besproken, met als uitgangspunt de *Roman van Walewein*. Literatuurwetenschapper Mike Kestemont brengt aan het einde ook de *Roman van Moriaen* ter sprake.

Verder lezen

- Frits van Oostrom, *Stemmen op schrift. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur- vanaf het begin tot 1300*. Amsterdam: Bert Bakker, 2016, [p. 274-279: 'De zwarte ridder Moriaen'](#).
- De Middelnederlandse tekst is uitgegeven door H. van Buuren en M. Gysseling, *Moriaen*. Zutphen: W.J. Thieme & Cie, 1974.
- Een Nederlandse prozavertaling biedt Ludo Jongen (ed.), *Walewein, de neef van koning Arthur. Twee oorspronkelijke Nederlandse Arthurromans met Walewein in de hoofdrol*. De neef van koning Arthur op de bres voor recht en orde. Amsterdam: Em. Querido's Uitgeverij, 1992, [p. 69-139](#).
- Een andere vertaling van het werk is te vinden in: Ingrid Biesheuvel, *De ridders van de Ronde Tafel. Arturverhalen uit de Lage Landen*. Amsterdam: Athenaeum - Polak & Van Gennep, 2012, p. 295-370.

<https://www.literatuurgeschiedenis.org/teksten/roman-van-moriaen>